

SELETUSKIRI

regionaalministri määruse „Perioodi 2023–2027 kohalikku sorti taime kasvatamise toetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 7 lõike 2, § 24 lõike 1 ja § 38 lõike 3 alusel.

1. jaanuaril 2023. aastal algas uus Euroopa Liidu (edaspidi ka *EL*) eelarveperiood 2023–2027, mille raames saab Eesti osa Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi eelarvest. Nendest fondidest toetuste andmist reguleerib perioodil 2023–2027 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186). Nimetatud määruse artikli 9 kohaselt tuleb liikmesriikidel EL-i toetuste saamiseks koostada ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava, milleks Eesti puhul on „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*), mis kiideti heaks Euroopa Komisjoni otsusega. Eelnõu on vajalik strateegiakava keskkonna- ja kliimakoostuste ning muude majandamiskohustuste sekkumise „Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus“ (edaspidi *toetus*) rakendamiseks. Toetuse õiguslik alus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikkel 70.

Toetuse eesmärk on säilitada kohalike tingimustega kohastunud ja geneetilisest erosioonist ohustatud taimede geneetilist ressursi, edendada kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse seisukohast oluliste kohalike taimesortide kasvatamist ning soodustada kohalike puuvilja- ja marjasortidega uute istandike rajamist. Toetusel on oma osa strateegiakava üldisemate eesmärkide saavutamises. Täpsemalt, toetuse rakendamine aitab kaasa Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artiklis 6 esile toodud erieesmärkide d, f ja i saavutamisele. Erieesmärk d seab sihiks aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele. Erieesmärk f seab sihiks aidata kaasa elurikkuse vähenemise peatamisele ja selle ümberpööramisele, edendada ökosüsteemiteenuseid ning säilitada elupaiku ja maastikke. Erieesmärk i seab sihiks parandada liidu põllumajanduse reageerimist ühiskonna nõudmistele toidu ja tervise osas. Samuti panustatakse toetuse abil tegevuspõhise riigieelarve programmi „Põllumajandus, toit ja maaelu programm 2023–2026“ tegevustesse ja „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ (PõKa) eesmärkidesse.

Toetuse taotlusi võetakse vastu alates 2024. aastast. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 11 lõike 1 kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister igal aastal määrusega need strateegiakava sekkumiste raames antavad toetused, mida kalendriaastal antakse. Kui toetuse andmist ei ole eelarveaastal määrusega kehtestatud, siis toetuse taotlemise õigust ei teki.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi maakasutuspoliitika osakonna põllumajanduskeskkonna valdkonna nõunik Reelika Päädam

(625 6267, reelika.paadam@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi tegi määruse eelnõule Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Ketlyn Roze (625 6127, ketlyn.roze@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu ja seletuskirja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Heleri Piip (625 6165, heleri.piip@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) koosneb 18 paragrahvist ja lisast „Puuvilja-, marja-, põllu- ja köögiviljakultuuri sordid“.

Eelnõu § 1 sätestab, et määrusega kehtestatakse strateegiakava keskkonna- ja kliimakoostuste ning muude majandamiskohustuste sekkumise „Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus“ raames antava kohaliku sorti taime kasvatamise toetuse andmise tingimused ning kord. Toetuse andmise tingimused ning kord hõlmavad sätteid toetatavate tegevuste, toetuse ühikumäära, taotlejale kehtestatud nõuete, toetusõigusliku maa ja taime ning tingimuslikkuse nõuete ja baasnõuete, toetuse tegevuse elluviimise nõuete, põllumajandusliku majapidamise üleandmise ning kohaliku sorti puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise kohustuse üleandmise ja ülevõtmise, toetuse taotlemise ja taotluse osaks olevate dokumentide esitamise, kontrollide, toetuse vähendamise ning taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise, toetuse maksmise ning toetuse saaja andmete avalikustamise kohta.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse toetatavad tegevused.

Lõike 1 kohaselt antakse toetust kohaliku sorti taime kasvatamise eest määruses sätestatud ajavahemiku jooksul. Puuvilja-, marja-, põllu- või köögiviljakultuuri sordid, mille hulka kuuluvate taimede kasvatamise eest toetust antakse, on nimetatud eelnõu lisas. Toetust antakse õuna, pirni, ploomi ja kirsi (edaspidi koos *puuviljakultuur*), musta ja punase sõstra ja karusmarja (edaspidi koos *marjakultuur*), talirukki, kartuli, söödapeedi ja heintaime (edaspidi koos *põllukultuur*) ning hariliku sibula, valge peakapsa ja kaalika (edaspidi koos *köögiviljakultuur*) kohaliku sorti kuuluva taime kasvatamise eest.

Kohalike sortide valikul lähtuti seisukohast, et tegu oleks Eesti sordiga, mis on pika ajalooga ning on kultuuriliselt, etniliselt või geneetiliselt oluline. Valitud sortide kasvatamise toetamise eesmärk ei ole ainult kultuuripärandi hoidmine, vaid need sordid peaksid pakkuma huvi ka tootjale ja tarbijale. Eelnõu lisas nimetatud sortidel on selliseid erilisi ja väärtuslikke omadusi, mis võimaldavad neid kasutada niinimetatud nišitoodetena. Praegu ei ole need sordid leidnud laiemat kasutust, kuna on mõne omaduse tõttu (haiguskindlus, käsitsi koristus, võra tüüp, vähene säilivus või muu selline omadus) ebasoosinguks. Nimekirja valiti nii rahvaselektsioonisorte, säilitussorte kui ka sordilehes olevaid sorte. Põllu- ja köögiviljakultuuri sortide nimekirja ettepaneku koostasid Maaelu Teadmiskeskus ning põllumajanduskultuuride geneetilise ressursi programmi hindamiskomisjon. Kohalike puuvilja- ja marjakultuuri sortide nimekirja parandused ja täiendused koostati Eesti Maaülikooli Polli Aiandusuuringute Keskuse, ettevõtjate ja Eesti Aiandusliidu puuviljanduskomisjoni ettepanekute põhjal.

Lõiked 2 ja 3 reguleerivad, mis ajavahemiku jooksul peab kohaliku sorti taime kasvatama. Kohaliku sorti põllu- või köögiviljakultuuri peab kasvatama ühe kalendriaasta jooksul. Kuna põllu- ja köögiviljakultuurid on enamjaolt üheaastased taimed, nende kultuuride kohalike sortide seemnete kättesaadavus on piiratud ning igal aastal ei pruugi külvamiseks seemneid

jätkuda, siis on põllu- ja köögiviljakultuuri kasvatamise kohustuse pikkus üks kalendriaasta. Kalendriaasta algab 1. jaanuaril ja lõpeb 31. detsembril (edaspidi *kohustuseaasta*).

Kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri peab kasvatama viie järjestikuse kohustuseaasta jooksul. Viis järjestikust kohustuseaastat loetakse puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise kohustuse puhul puuvilja- ja marjakultuuri kohustuseperioodiks. Puuvilja- ja marjakultuurid on püsilikultuurid, mida kasvatatakse ühel kohal korduva saagi saamiseks pikka aega, mistõttu on kohalikku sorti puuvilja- ja marjakultuuri kasvatamise korral ette nähtud viie kalendriaasta pikkune kohustuseperiood.

Kohustuse võtmise aastal (puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise kohustuse puhul esimesel kohustuseaastal ning põllu- või köögiviljakultuuri kasvatamise kohustuse puhul kohustuseaastal) algab kohustuseaasta tagasiulatuvalt 1. jaanuarist. Toetuse taotlejad peavad muu hulgas järgima näiteks tingimuslikkuse nõudeid, mida tuleb täita ja mille täitmist samuti kontrollitakse terve kalendriaasta jooksul. Seega on mõistlik ja põhjendatud ka kohustuseperioodi pikkus määrata kalendriaastates.

Lõike 4 kohaselt tuleb võtta eraldi kohustus kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise ning kohalikku sorti põllu- või köögiviljakultuuri kasvatamise kohta. Kuna taotleja võtab kohustuse kasvatada nii kohalikku sorti puuvilja- kui ka marjakultuuri viiel järjestikusel kohustuseaastal ning nii kohalikku sorti põllu- kui ka köögiviljakultuuri ühel kohustuseaastal, siis on põhjendatud, et võetakse eraldi kohustused nimetatud tegevuste kohta.

Eelnõu §-ga 3 sätestatakse toetuse ühikumäär.

Lõike 1 kohaselt on toetuse ühikumäär kohalikku sorti puuviljakultuuri kasvatamise eest 12 eurot viljapuu kohta kalendriaastas ning kohalikku sorti marjakultuuri kasvatamise eest viis eurot marjapõõsa kohta kalendriaastas.

Lõike 2 kohaselt on toetuse ühikumäär kohalikku sorti põllu- või köögiviljakultuuri kasvatamise eest ühe hektari maa kohta kalendriaastas: 20 eurot talirukki kasvatamise korral, 50 eurot kaunvilja kasvatamise korral (välja arvatud põldoa 'Helbi' kasvatamise korral), 50 eurot valge ristiku kasvatamise korral (välja arvatud ristiku seemnekasvatuse korral), 120 eurot heintaimse seemnekasvatuse korral, 70 eurot kartuli kasvatamise korral, 500 eurot kaalika, söödapeedi ja põldoa 'Helbi' kasvatamise korral, 1500 eurot valge peakapsa kasvatamise korral ning 1200 eurot hariliku sibula kasvatamise korral. Kui valget ristikut 'Jõgeva 4' kasvatatakse seemneks, siis on ühikumäär ühe hektari maa kohta 120 eurot.

Euroopa parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 70 lõike 3 kohaselt annavad liikmesriigid toetust üksnes nende kohustuste jaoks, mis erinevad sama määruse artikli 31 kohastest kliima-, keskkonna- ja loomade heaolu kavade kohustustest ja mis on rangemad:

- 1) tingimuslikkuse nõuetest;
- 2) asjaomastest väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise ning loomade heaolu miinimumnõuetest ning muudest asjaomastest liikmesriigi ja liidu õigusega ette nähtud kohustuslikest nõuetest;
- 3) nõudest hoida põllumajandusmaa karjatamiseks või harimiseks sobilikus seisukorras ilma tavapärasest erinevaid põllumajandusmeetodeid või -masinaid kasutava ettevalmistava tegevuseta.

Toetusega hüvitatakse toetuse saajale toetuse saamiseks ette nähtud tegevuste elluviimisest tingitud lisakulu ning saamata jäänud tulu kas täielikult või osaliselt. Toetuse ühikumäära väljatöötamisel arvesse võetud lisakulud ja saamata jäänud tulu on esitatud strateegiakava peatüki 5.3 sekkumise „Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus“ punktis 12.

Lõigetes 3 ja 4 on toodud sätted juhuks, kui kohustuseaastal esitatud kõigi nõuetekohaste taotluste rahastamise summa ületab toetatavale tegevusele eelarveaastaks määratud eelarve. Toetuse eripära tõttu ei ole põhjendatud selle toetuse puhul kõigi nõuetekohaste taotluste täies mahus rahuldamiseks eelarve mittejätkumise korral tavapäraste eelistuskriteeriumite rakendamine, mistõttu on üks alternatiiv vähendada ühikumäära. Selle kohaselt saavad kõik nõuetekohased taotlejad toetust, ent seda vähendatud ühikumääraga. Seetõttu vähendab Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) lõike 3 kohaselt sellisel juhul toetuse ühikumäära sellises ulatuses, mis on vajalik kõigi nõuetekohaste taotluste rahuldamiseks maksimaalsel võimalikul määral. Lõike 4 kohaselt on *PRIA*-l õigus vähendada üht või mitut ühikumäära või kõiki ühikumäärasid. Õiguslik alus toetuse ühikumäära vähendamiseks on sätestatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 2 punktis 2.

Eelnõu §-dega 4 ja 5 sätestatakse toetusõiguslikkuse nõuded taotleja ning maa ja taime kohta. Toetusõiguslikkuse nõuete eesmärk on tagada toetuse eesmärkide parem täitmine ning välistada toetuse mittesihipärane maksmine ja asjatu administratiivkoormus. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 3 punkti 1 kohaselt jäetakse toetuse taotlus rahuldamata, kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti.

Eelnõu §-ga 4 sätestatakse nõuded taotlejale.

Lõike 1 kohaselt antakse toetust füüsilisest isikust ettevõtjale või juriidilisele isikule, kes tegeleb maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 71 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, põhisissetuleku toetus, ümberjaotav toetus ja noore põllumajandustootja toetus“ §-s 3 nimetatud põllumajandusliku tegevusega (edaspidi koos *taotleja*) ning kasvatab § 2 lõikes 2 või 3 sätestatud ajavahemiku jooksul lisas nimetatud puuvilja-, marja-, põllu- või köögiviljakultuuri sorti kuuluvat taimet. Põllumajanduslikuks tegevuseks loetakse eespool nimetatud määruse kohaselt põllumajandustoodete tootmist ning põllumajandusmaa hoidmist karjatamiseks või harimiseks sobilikus seisukorras.

Lõike 2 kohaselt antakse kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise eest toetust taotlejale, kes kasvatab puuvilja- ja marjakultuuri kohustuseperioodi igal kohustuseaastal vähemalt 20 viljapuud vähemalt viiest erinevast puuviljakultuuri sordist või vähemalt 20 marjapõõsast vähemalt kolmest erinevast marjakultuuri sordist. Toetust antakse üksnes eelnõu lisas nimetatud puuvilja- ja marjakultuuri sortide kasvatamise kohta. Sordiehtsuse tagamiseks võib ühel pookealusel kasvatada vaid ühe sordi poogendit. Toetust ei anta pistokste kasvatamise kohta. Eri puuvilja- ja marjakultuuri sortide kasvatamine suurendab mitmekesisust, aitab säilitada geneetilist pärandit ning hajutada tootmisriske.

Lõike 3 kohaselt võib taotleja puuvilja- ja marjakultuuri kohustuseperioodil taotleda toetust erineva arvu lisas nimetatud sortide hulka kuuluvate viljapuude ja marjapõõsaste kasvatamise kohta. Samas peab taotleja igal kohustuseaastal kasvatama vähemalt 20 viljapuud ning taotlema toetust vähemalt sama arvu viljapuude kasvatamise kohta, mis kuuluvad ühtlasi vähemalt viide erinevasse lisas nimetatud puuviljakultuuri sorti, või peab taotleja kasvatama 20 marjapõõsast

ning taotlema toetust sama arvu marjapõõsaste kasvatamise kohta, mis kuuluvad vähemalt kolme erinevasse lisas nimetatud marjakultuuri sorti. Nende lõikes 2 nimetatud viljapuude ja marjapõõsaste arv, mille kasvatamise kohta toetust taotletakse, võib puuvilja- ja marjakultuuri kohustuseperioodi eri kohustuseaastatel olla erinev, kuid ei tohi olla väiksem lõikes 2 sätestatud arvust. Eri sortide kasvatamine soodustab sordirikkamate aedade rajamist ning võimaldab maandada tootja riske.

Lõikes 4 on sätestatud, et kui taotleja taotleb toetust kohalikku sorti kartuli kasvatamise kohta, peavad andmed tema kohta taimekaitseeaduse § 31 lõike 1 punktis 4 sätestatud juhul olema kantud taimetervise registrisse. Alus majandustegevusteate esitamiseks Põllumajandus- ja Toiduametile tuleb taimekaitseeaduse § 31 lõike 1 punktist 4. Majandustegevusteate esitab Põllumajandus- ja Toiduametile enne tegevuse alustamist ettevõtja, kes kasvatab kartulit rohkem kui ühel hektaril.

Lõike 5 kohaselt nii puuvilja- kui ka marjakultuuri viie kalendriaasta pikkune kohustus lõpeb, kui taotleja ei ole vääramatü jõu või erandlike asjaolude esinemise tõttu võimeline jätkama kohustuse täitmisega. Vääramatü jõu või erandlike asjaolude esinemisest tuleb teavitada PRIA-t ja esitada asjakohased tõendid selle esinemise kohta.

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse nõuded toetusõigusliku maa ja taime kohta.

Lõike 1 kohaselt on toetusõiguslik selline põllumajandusmaa, millel kasvatatakse taimi, mis kuuluvad vähemalt ühte lisas nimetatud puuvilja-, marja-, põllu- või köögiviljakultuuri sorti. Toetusõigusliku põllumajandusmaa määramisel lähtutakse maaeluministri 20. detsembri 2022. a määruses nr 67 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord“ sätestatust. Maa, millel kohalikku sorti taimi kasvatatakse, peab olema taotleja kasutuses.

Lõikega 2 sätestatakse minimaalne põllumaa pindala, millel tuleb kasvatada lisas nimetatud kohalikku põllu- või köögiviljakultuuri sorti. Minimaalne pindala arvestatakse iga lisas nimetatud sordi kohta. Teraviljasortidest tuleb kasvatada talirukist 'Sangaste' vähemalt 5,00 hektaril. Kaunviljasortidest tuleb kasvatada põlduba 'Jõgeva' ning põldhernest 'Mehis' ja 'Kirke' vähemalt 1,00 hektaril. Heintaimesortidest tuleb kasvatada valget ristikut 'Jõgeva 4', aas-rebasesaba 'Haljas', sale-haguheina 'Ilo' ja punast aruheina 'Jõgeva 70' vähemalt 0,30 hektaril. Kartulisorte 'Ando', 'Endla', 'Jõgeva kollane' ja 'Väike verev' tuleb kasvatada vähemalt 0,30 hektaril. Söödapeeti 'Jõgeva Eckendorf' tuleb kasvatada vähemalt 0,10 hektaril. Põlduba 'Helbi', harilikku sibulat 'Jõgeva 3', valget peakapsast 'Jõgeva' ning söödapeeti 'Jõgeva Eckendorf', kaalikat 'Kohalik sinine' ja 'Kõpu' tuleb kasvatada vähemalt 0,10 hektaril.

Kohalikku sorti põllu- või köögiviljakultuuri, mille kohta toetust taotletakse, tuleb kasvatada põllumaal. Põllumaa, püsirohumaa ja püskikultuuride aluse maa määramisel lähtutakse maaeluministri 20. detsembri 2022. a. määruse nr 67 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord“ §-des 3–5 sätestatust.

Lõike 3 kohaselt antakse toetust põllumaa kohta, millel kohalikku sorti põllukultuuri kasvatamise korral kasutatakse sertifitseeritud seemet ning kohalikku sorti köögiviljakultuuri kasvatamise korral standardseemet. Sertifitseeritud seemne hulka arvestatakse järgmised põllukultuuri seemne kategooriad: supereliitseeme, eliitseeme ja sertifitseeritud seeme. Seemne

kategooriate määratlemisel lähtutakse põllumajandusministri 24. aprilli 2006. a. määrusest nr 52 „Peediseemne kategooriad ning peediseemne tootmise ja turustamise nõuded“, põllumajandusministri 24. aprilli 2006. a. määrusest nr 55 „Teraviljaseemne kategooriad ning teraviljaseemne tootmise ja turustamise nõuded“, põllumajandusministri 24. aprilli 2006. a. määrusest nr 56 „Söödakultuuride seemne kategooriad ning söödakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded“, põllumajandusministri 3. mai 2006. a. määrusest nr 58 „Seemnekartuli kategooriad ning seemnekartuli tootmise ja turustamise nõuded“ sätestatust. Sertifitseeritud seemne mittesaadavuse korral võib põllukultuuri kasvatamiseks kasutada sama põllukultuuri aretusseemet. Lisas nimetatud köögiviljakultuuri sortide puhul tuleb kasutada standardseemet, kuna Eestis nimetatud sortide seemneid ei sertifitseerita.

Lõike 4 kohaselt antakse heintaimede puhul toetust põllumaa kohta, millel kasvatatavad heintaimed on põllumajandusministri 24. aprilli 2006. a. määruses nr 56 „Söödakultuuride seemne kategooriad ning söödakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded“ sätestatud nõuete kohaselt põldtunnustatud. Heintaimede puhul soodustatakse toetusega peamiselt seemnekasvatust, kuna kohalikku sorti heintaimede seemet on piiratud hulgal, mis takistab nende sortide laialdasemat kasutamist põllumajanduses.

Lõike 5 kohaselt ei kohaldata lõikes 4 sätestatud juhul, kui valget ristikut ei kasvatata seemneks. Valge ristiku kasvatamise puhul antakse § 3 lõike 2 kohaselt toetust kahe erineva ühikumääraga. Valge ristiku seemneks mitte kasvatamise korral on toetuse ühikumäär 50 eurot hektari kohta aastas. Kui valget ristikut kasvatatakse aga seemne saamiseks, siis on toetuse ühikumäär 120 eurot hektari kohta aastas.

Lõigetega 6 ja 7 määratletakse põllu minimaalne suurus. Lisas nimetatud teravilja-, heintaimede-, kartuli- ja kaunviljasordi, välja arvatud põldoa ‘Helbi’ kasvatamise korral võetakse põllumajandusmaa pindala määramisel arvesse põld, mille pindala on vähemalt 0,30 hektarit, ning ühel põllumassiivil kõrvuti paiknevad põllud, mille pindala kokku on vähemalt 0,30 hektarit.

Lisas nimetatud köögivilja- või söödapeedisordi või põldoa ‘Helbi’ kasvatamise korral võetakse põllumajandusmaa pindala määramisel arvesse põld, mille pindala on vähemalt 0,10 hektarit, ja ühel põllumassiivil kõrvuti paiknevad põllud, mille pindala kokku on vähemalt 0,10 hektarit.

Lõike 8 kohaselt kui taotleja rajab uue puuvilja- või marjaaia või asendab olemasolevas puuvilja- või marjaaias puuvilja- või marjakultuuri lisas nimetatud kohalikku sorti viljapuu või marjapõõsaga, kasutab ta aia rajamise või aias puuvilja- või marjakultuuri asendamise korral istikuid, mis on saadud viljapuude või marjapõõsaste tarnijalt, kelle kohta on andmed kantud taimetervise registrisse. Nõukogu direktiivi 2008/90/EÜ puuviljade tootmiseks ettenähtud viljapuude paljundusmaterjali ja viljapuude turustamise kohta (ELT L 267, 08.10.2008, lk 8–22) artikli 2 punkti 9 kohaselt loetakse tarnijaks füüsilist või juriidilist isikut, kes professionaalselt tegeleb vähemalt ühega järgmistest paljundusmaterjali ja viljapuudega seonduvatest tegevusaladest: paljundamine, tootmine, säilitamine ja/või töötlemine, importimine ning turustamine.

Lõike 9 kohaselt lähtutakse toetusõigusliku põllumajandusmaa määratlemisel maaeluministri 20. detsembri 2022. a määruses nr 67 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord“ sätestatust.

Eelnõu §-ga 6 sätestatakse tingimuslikkuse nõuetega seonduv.

Lõike 1 kohaselt peab taotleja täitma kogu põllumajandusliku majapidamise maal ning oma põllumajanduslikus tegevuses maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruses nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded“ sätestatud nõudeid, mis on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artiklite 12 ja 13 alusel. Tingimuslikkuse nõuded hõlmavad nii maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõudeid kui ka kohustuslike majandamisnõudeid. Kohustuslikud majandamisnõuded on valik juba kehtivatest eri riigisestest nõuetest. Tingimuslikkus on seotud kliima- ja keskkonna, rahva- ja taimetervise ning loomade heaolu valdkonnas kehtestatud nõuete järgimisega. Tingimuslikkuse nõuete järgimine on eelduseks strateegiakava pindala- ja loomapõhiste toetuste täies mahus saamiseks. Tingimuslikkuse nõuete rakendamisega välistatakse juhud, kus põllumajandustootjale kohaldab valdkonna järelevalveasutus elementaarsete nõuete rikkumise korral asjakohast meedet või karistust, kuid ta saab samal ajal siiski täies mahus põllumajandustoetusi. Eri valdkondade nõudeid on niinimetatud tingimuslikkuse süsteemi (varem nõuetele vastavus) järk-järgult kaasatud alates 2004. aastast.

Lõike 2 kohaselt täidab taotleja tingimuslikkuse nõudeid kohalikku sorti põllu- või köögiviljakultuuri kasvatamise kohustuse puhul kogu kalendriaasta ehk kohustuseaasta jooksul (1. jaanuarist kuni 31. detsembrini) ning kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise kohustuse puhul kogu puuvilja- ja marjakultuuri kohustuseperioodi jooksul (viie järjestikuse kalendriaasta ehk viie järjestikuse kohustuseaasta jooksul).

Lõike 3 kohaselt peab taotleja esitama andmed kogu põllumajandusliku majapidamise maa kohta, kuna tingimuslikkus tuleb täita ka sellel maal, mille kohta toetust ei taotle. Andmed esitatakse toetuse taotlemise korral.

Eelnõu §-ga 7 sätestatakse baasnõue.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 70 lõike 3 kohaselt võib toetust anda vaid nende kohustuste jaoks, mis on rangemad tingimuslikkuse nõuetest, asjaomaste väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise ja loomade heaolu miinimumnõuetest, muudest asjaomastest liikmesriigi ja liidu õigusega ette nähtud kohustustest ning põllumajandusmaa heas seisukorras hoidmise tingimustest, mis erinevad strateegiakava kliima-, keskkonna- ja loomade heaolu kavadest. Toetust ei ole lubatud maksta tingimuslikkuse nõuete ja baasnõuete täitmise eest. Kui toetuse olemuse tõttu on tingimuslikkuse nõuded toetatava tegevuse elluviimise eelduseks, võivad need ühtlasi olla ka baasnõuded. Toetuse andmise korral tuleb baasnõuete järgimist ka taotleja põllumajanduslikus majapidamises kontrollida ning kui mõnda baasnõuet rikutakse, vähendatakse rikkumise raskust, ulatust, püsivust ja korduvust, arvestades toetust, või jäetakse taotlus rahuldamata.

Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetuse baasnõue on pidada põlluraamatut. Põlluraamatusse tuleb kohustuseaastal kanda andmed põllumajandusliku tegevuse ning lisas nimetatud kohalike sortide kohta. Taotleja kannab kohalikku sorti põllu- või köögiviljakultuuri kasvatamise kohustuse puhul kohustuseaasta jooksul ning kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise kohustuse puhul puuvilja- ja marjakultuuri kohustuseperioodi jooksul (ehk igal kohustuseaastal) andmed põllumajandusliku tegevuse ning kasvatatavate lisas nimetatud

puuvilja-, marja-, põllu- ja köögiviljakultuuri sortide kohta veeseaduse alusel peetavasse põlluraamatusse. Põlluraamatu pidamine on sätestatud veeseaduse §-s 155.

Eelnõu §-ga 8 sätestatakse tegevuste elluviimise nõuded.

Lõike 1 kohaselt taotleja koostab või uuendab puuvilja- ja marjakultuuri kohustuseperioodi igal kohustuseaastal hiljemalt 15. juuniks aiaplaani põllumajandusmaa kohta, millel kasvatab lisas nimetatud puuvilja- või marjakultuuri sorti, mille kohta ta toetust taotleb. Taotleja märgib aiaplaanile nende puuvilja- ja marjakultuuride asukohad koos sordinimega, mille kohta ta toetust taotleb, ning aia paiknemise ilmakaarte suhtes. Aiaplaan annab ülevaate sortide paiknemisest viljapuu- või marjaaias.

Lõike 2 kohaselt järgib taotleja kohustuseaastal lisas nimetatud selle põllu- ja köögiviljakultuuri sordi kasvatamise korral, mille kohta ta toetust taotleb, sordiomani kehtestatud agrotehnikanõudeid ja külvisenormi ning väldib põllu umbrohtumist. Agrotehnikanõuete hulka loetakse eelkõige mullaharimine, väetamine, külvisete ettevalmistamine, külvamine, kultuuri hooldamine ning saagi koristamine.

Lõike 3 kohaselt kasvatab taotleja vähemalt kohustuseaasta 15. juunist kuni kohustuseaasta 1. augustini toetusõiguslikul maal lisas nimetatud põllu- või köögiviljakultuuri sorti, mille kohta ta toetust taotleb. Taotleja ei tohi põllu- või köögiviljakultuuri sorti kasvatada allakülvina.

Eelnõu §-ga 9 sätestatakse põllumajandusliku majapidamise üleandmine.

Põllumajandusliku majapidamise üleandmise korral kohaldatakse maaeluministri 20. detsembri 2022. a määruse nr 67 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord“ §-s 6 sätestatud.

Eelnõu §-ga 10 sätestatakse kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise kohustuse üleandmine ja ülevõtmine. Selles paragrahvis käsitletakse üksnes kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise kohustuse üleandmist ja ülevõtmist, kuna nimetatud kultuuri kasvatamise kohustus võetakse viieks järjestikuseks kalendriaastaks.

Lõike 1 kohaselt võib kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise kohustuse üle anda koos maaga, millel seda kohustust täidetakse. Selle kohustuse võib üle anda alates teisest kohustuseaastast. Esimesel kohustuseaastal võib selle kohustuse üle anda vääramatu jõu või erandlike asjaolude esinemise või §-s 9 sätestatud põllumajandusliku majapidamise üleandmise korral.

Lõiked 2 ja 3 sätestavad ülevõetud kohustuse kestuse. Kohustuse ülevõtmise korral kohustused liidetakse ning puuvilja- ja marjakultuuri kohustuseperioodi kestuseks loetakse lühemat aega kestnud kohustuse kestus. Kui kohustuse võtab üle isik, kellel ei ole kohustust, loetakse puuvilja- ja marjakultuuri kohustuseperioodi kestuseks ülevõetud kohustuse kestus. Ühel taotlejal saab samal ajal olla vaid üks puuvilja- ja marjakultuuri kasvatamise kohustus.

Lõike 4 kohaselt esitatakse kohustuse üleandmise korral PRIA-le seitsme kalendripäeva jooksul elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu üleandja ja ülevõtja nimi ning registri- või isikukood, andmed üleantud kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise kohustuse

kohta ning andmed selle kohta, kas ülevõtja võtab üle kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise kohustuse.

Lõikes 5 on sätestatud, et kui lõikes 1 nimetatud kohustus antakse üle teisele isikule, siis võib teine isik selle kohustuse üle võtta. Kui teine isik kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise kohustust üle ei võta, siis kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise kohustus lõpeb.

Eelnõu §-ga 11 sätestatakse toetuse taotlemise kord.

Lõike 1 kohaselt esitab taotleja PRIA-le kohustuseaastal ajavahemikul 2. maist kuni 15. juunini elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu taotluse. PRIA e-teenuse keskkonna kaudu taotlemine võimaldab vältida vigu taotluse esitamisel, samuti on sellisel kujul dokumentide täitmine lihtsam, kuna taotluse paljud väljad on juba eeltäidetud ning süsteemis toimuvad automaatsed andmete kontrollid PRIA eri registrite kaudu. Taotlus sisaldab andmeid, mis on vajalikud toetuse menetlemiseks. Taotlejal tuleb esitada maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 71 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, põhisissetuleku toetus, ümberjaotav toetus ja noore põllumajandustootja toetus“ § 10 lõikes 1, § 11 lõike 1 punktides 1–17 ja 19 ja lõigetes 2–4 ning §-s 12 nimetatud andmed. Toetuse taotlemise korral esitab taotleja lisaks andmed selle kohta, millise põllu kohta ta põllu- või köögiviljakultuuri kasvatamise eest toetust taotleb, ning andmed puuvilja- või marjakultuuri sordi nimetuse ning samasse sorti kuuluvate viljapuude ja marjapõõsaste arvu kohta, mille kasvatamise kohta ta toetust taotleb. Samuti esitab taotleja toetuse taotlemise korral põllu- või köögiviljakultuuri kasvatamiseks kasutatud seemne koguse selle põllu kohta, mille kohta ta põllu- või köögiviljakultuuri kasvatamise eest toetust taotleb.

Lõike 2 kohaselt esitab taotleja nende põldude piiride muudatused, millel ta kohalikku sorti taimi kasvatab, hiljemalt kohustuseaasta 15. augustiks.

Lõike 3 kohaselt esitab taotleja komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta (ELT L 183, 08.07.2022, lk 23–34), artikli 7 lõike 1 punktide a ja c kohased taotluse muudatused hiljemalt kohustuseaasta 1. novembriks.

Lõike 4 kohaselt esitab taotleja kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri kasvatamise kohustuse puhul taotluse ning lõigetes 2 ja 3 nimetatud muudatused igal kohustuseaastal. Seda põhjusel, et kohalikku sorti puuvilja- või marjakultuuri peab kasvatama viie järjestikuse kohustuseaasta jooksul ning ka taotluse peab esitama igal kohustuseaastal.

Lõike 5 kohaselt taotletakse toetust strateegiakava alusel antavate pindalatoetuste ning loomade pidamisega ja loomade heaolu soodustamisega seotud toetuste ühisel taotlusel. Nimetatud toetusi saab taotleda ajavahemikul 2. maist kuni 15. juunini PRIA e-teenuse keskkonnas. PRIA e-teenuse keskkonnas näeb taotleja eeltäidetud taotlusvormi, mis sisaldab eri toetuste taotlemiseks vajalikke andmeid, sealhulgas selliseid andmeid, mis on toetuste puhul samasugused, näiteks andmeid põllumajandusmaa ja põllul kasvatatavate kultuuride kohta. Kuna teatud hulk selliseid andmeid võetakse arvesse eri toetuste menetlemise korral, võimaldab nende ühekordne märkimine vältida vigu ning see vähendab ühtlasi taotleja halduskoormust. Seetõttu on otstarbekas esitada üks ühine taotlus kõikide eespool nimetatud toetuste kohta.

Eelnõu §-ga 12 sätestatakse taotluse osaks olevad dokumendid.

Lõiked 1 ja 2 määratlevad nõuetekohased dokumendid, mis tuleb seemne või istutusmaterjali nõuetekohasuse tagamiseks PRIA-le esitada. Dokumendid esitatakse § 11 lõikes 1 ettenähtud tähtjal, mil on taotluste vastuvõtuperiood.

Viljapuu ja marjapõõsa kohta, mille kasvatamise kohta taotleja toetust taotleb, esitab ta kohustuseaastal PRIA-le kas taimepassi, tarnija dokumendi, tootekirjelduse või asjakohase erialaliidu eksperdi arvamuse selle kohta, et kasvatatav sort on lisas nimetatud puuvilja- või marjakultuuri kohalik sort. Esitama peab nimetatud dokumendi originaali.

Taimepass on taimekaitseasutuse kohaselt Euroopa Liidu sisesel taimede, taimsete saaduste ja muude objektide liikumisel kasutatav taimeterviseasutuse kohasest tõendav dokument või ametlik märgistus. Taimepass tõendab, et taimed ja teatud seemned on kontrollitud kehtestatud nõuete kohaselt ja need on vabad:

- 1) karantiinsetest taimekahjustajatest (komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/2072, millega kehtestatakse ühetaolised tingimused Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/2031 rakendamiseks seoses taimekahjustajatevastaste kaitsemeetmetega ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni määrus (EÜ) nr 690/2008 ja muudetakse komisjoni rakendusmäärust (EL) 2018/2019 (ELT L 319, 10.12.2019, lk 1–279), II lisa);
- 2) reguleeritud mittekarantiinsetest kahjustajatest (komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/2072 IV lisa);
- 3) kaitstava piirkonna karantiinsetest taimekahjustajatest ning need taimed ja seemned vastavad kaitstava piirkonna nõuetele (komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/2072 III lisa)¹.

Eestis väljastatakse taimepass alati õuna- ja pirnipuu istikutele, kuna need taimed on viljapuu-bakterpõletiku peremeestaimed ning Eesti on tunnistanud selle haiguse eest kaitstavaks piirkonnaks. Kaitstava piirkonna staatuse annab Euroopa Komisjon riikidele või piirkondadele, kus taimekahjustaja ei ole kohastunud ega levinud, ent mille territooriumi see soodsate keskkonnatingimuste tõttu ohustab.

Tarnija dokumendiga varustatakse kontrollitud (CAC) paljundus- ja istutusmaterjali partii, kui paljundus- ja istutusmaterjal turustatakse isikule, kes tegeleb:

- 1) taimede edasikasvatamisega eesmärgiga neid müügiks pakkuda;
- 2) puuvilja- või marjakultuuri või köögivilja tootmisega;
- 3) taimse paljundusmaterjali tootmise ja turustamisega.

Tarnija dokument on ühekordseks kasutamiseks mõeldud dokument, mis täidetakse eesti keeles või vajaduse korral muus Euroopa Liidu ametlikus keeles. Tarnija dokumendiks võib pidada ka kaubasaadetise kohta väljastatud saatedokumenti, arvet või muud sellist dokumenti, kuhu on märgitud tarnija dokumendis nõutud andmed. Tarnija dokument võib olla ka etikett, mis on väljastatud partii kohta ja kinnitatud pakendile ning millele on märgitud tarnija dokumendis nõutud andmed. Nende taimeliikide puhul, mille kohta kehtib taimepassiga varustamise nõue, võib tarnija dokumendis nõutud andmed esitada taimepassis.²

Tootekirjeldusega varustatakse paljundus- ja istutusmaterjali partii või üksikistik juhul, kui paljundus- ja istutusmaterjal turustatakse lõpptarbijale. Paljundus- ja istutusmaterjali nende

¹ Teave põhineb Põllumajandus- ja Toiduameti veebilehel kirjutatul:
<https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomanikule/taimekasvatust/taimed#taimepass>

² Teave põhineb Põllumajandus- ja Toiduameti veebilehel kirjutatul:
<https://pta.agri.ee/sites/default/files/documents/2020-12/Tootekirjeldus%20ja%20tarnija%20dokument.pdf>

taimeliikide puhul, mille kohta kehtib taimepassiga varustamise nõue, võib tootekirjelduses nõutud andmed esitada taimepassis.³

Seadusandlik alus taimede varustamiseks taimepassi, tootekirjelduse või tarnija dokumendiga tuleb taimede paljundamise ja sordikaitse seadusest ning maaeluministri 27. detsembri 2016. a määrusest nr 76 „Puuvilja- ja marjakultuuride paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded“.

Viljapuud ja marjapõõsad, mis on kasvanud samal kohal pikka aega ja mille kohta ei ole eespool nimetatud dokumente väljastatud, on toetusõiguslikud, kui nende kohta esitatakse asjakohase erialaliidu eksperdi arvamus, mis kinnitab, et puuvilja- või marjakultuur on eelnõu lisas nimetatud kohalikku sorti.

Lisas nimetatud põllu- või köögiviljakultuuri kohta, mille kohta taotleja kohustuseaastal toetust taotleb, esitab ta külvatud seemne müügipakendi originaaletiketi.

Lõike 3 kohaselt ei pea taotleja lõigetes 1 ja 2 nimetatud dokumente esitama, kui ta on sama viljapuu, marjapõõsa või heintaimede kasvatamise eest selle määruse alusel antava toetuse taotlemise korral need nõuetekohaselt PRIA-le esitanud.

Eelnõu §-ga 13 sätestatakse taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse kontrollimine.

Lõike 1 kohaselt kontrollib PRIA taotluses esitatud andmete õigsust ning taotleja ja toetatava tegevuse vastavust toetuse saamise nõuetele.

Lõike 2 kohaselt kontrollivad tingimuslikkuse nõuete täitmist maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruses nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded“ sätestatud asutused samas määruses sätestatud ulatuses, kelleks on PRIA, Põllumajandus- ja Toiduamet ning Keskkonnaamet. Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuete ning kohustuslike majandamisnõuete kontrollide korraldamisel (sealhulgas, kui need samad nõuded sisalduvad juba riigisisese õigusaktis) peab arvestama Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261), artiklis 83 sätestatuga. Nimetatud nõuete kontrollimiseks võivad asutused kasutada olemasolevaid kontrolli- ja haldussüsteeme. Kontrolli all mõeldakse nii administratiivset kui ka kohapealset kontrolli. Kohapealse kontrolli tegemiseks võib kasutada kaugseiret või seda toetavaid asjakohaseid tehnoloogiaid. Kohapealsete kontrollide valim koostatakse igal aastal riskianalüüsi põhjal. Tingimuslikkuse puhul peab kontrollivalimi koostamise korral lähtuma nimetatud EL-i määruses sätestatust. Lisaks võib ette tulla, et tingimuslikkuse nõuete kontrollimisel tuleb kontrollida midagi enam, kui seda näeb ette muu riigisisene õigusakt.

Eelnõu §-ga 14 sätestatakse toetuse vähendamine ja ühise põllumajanduspoliitika abinõudega seotud Euroopa Liidu finantshuvide kaitseks meetmete kohaldamise kord.

Lõike 1 kohaselt kohaldatakse toetuse vähendamise korral Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 13 lõikes 3 sätestatut. PRIA võib vähendada makstavat toetust või keelduda toetuse maksmisest, arvestades rikkumise raskust, ulatust,

---

³ Teave põhineb Põllumajandus- ja Toiduameti veebilehel kirjutatul:
<https://pta.agri.ee/sites/default/files/documents/2020-12/Tootekirjeldus%20ja%20tarnija%20dokument.pdf>

püsivust ja korduvust, kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks, et taotleja rikub tegevuse elluviimise nõudeid või ei täida muid toetuse saaja kohustusi. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 65 lõikes 2 nimetatud pindala- ja loomapõhiste otsetoetuste ja maaelu arengu toetuste puhul tähendab mainitu seda, et taotleja on rikkunud selliseid nõudeid, mis ei ole toetusõiguslikkuse nõuded ja mille rikkumine toob kaasa toetuse vähendamise (näiteks on rikutud baasnõuet või toetuse tegevuse elluviimise nõuet, näiteks on lisas nimetatud põllu- ja köögiviljakultuuri sortide kasvatamisel rikutud sordiomaniku kehtestatud agrotehnikanõudeid ja külvisenormi). Nimetatud toetuste puhul tehakse taotluse rahuldamise ja toetuse maksmise otsus ühe otsusena. Kui enne selle otsuse tegemist tehakse kindlaks, et taotleja rikub tegevuse elluviimise nõudeid, siis vähendatakse toetust. See, mis ulatuses toetust vähendatakse, oleneb konkreetsest rikkumisest. Toetuse vähendamise ulatus otsustatakse kaalutusõiguse alusel, arvestades rikkumise raskust, ulatust, püsivust, korduvust ja tahtlikkust. Kui taotleja on rikkunud aga toetusõiguslikkuse nõuet (näiteks ei ole taotleja juriidiline isik), jäetakse taotlus rahuldamata.

Lõike 2 kohaselt vähendatakse lõikes 1 sätestatud juhul taotlejale antavat toetust, võttes aluseks taotluse alusel kindlaks määratud summa, mida taotlejal oleks õigus saada, millest on maha arvatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse 12. peatükis sätestatud kaitsemeetmete kohaldamisega seotud summa.

Lõike 3 kohaselt kohaldatakse ühise põllumajanduspoliitika abinõudega seotud Euroopa Liidu finantshuvide kaitseks meetmete kohaldamise korral Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse §-des 107–110 sätestatud. Nimetatud paragrahvides on sätestatud järgmine:

- 1) ühise põllumajanduspoliitika abinõudega seotud EL-i finantshuvide kaitsemeetmete kohaldamise üldnormid;
- 2) ühtse haldus- ja kontrollisüsteemiga seotud kaitsemeetmed;
- 3) kaitsemeetme kohaldamine pettuse korral;
- 4) tingimuslikkusega seotud kaitsemeetmed.

Eelnõu §-ga 15 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Lõike 1 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse hiljemalt kohustuseaastale järgneva kalendriaasta 10. veebruariks.

Lõike 2 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse Euroopa Liidu õigusaktides ja Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõikes 3 sätestatud alustel. Nimetatud seaduse kohaselt tehakse lisaks Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud alustele maaelu arengu toetuse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui EL- i õigusaktidest ei tulene teisiti;
- 2) taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
- 3) taotlust ei rahuldata Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 1, 2, 6, 7 või 8 kohaselt;
- 4) taotluses või taotluse menetlemise käigus on esitatud teadlikult valeandmeid.

Eelnõu §-ga 16 sätestatakse toetuse maksmine.

Toetus makstakse toetuse saajale esimesel võimalusel pärast toetuse saamise kohta otsuse tegemist, kuid hiljemalt kohustuseaastale järgneva kalendriaasta 30. juuniks.

Eelnõu §-ga 17 sätestatakse toetuse saaja andmete avalikustamine.

PRIA teavitab toetuse saajat tema andmete avalikustamisest ning andmete töötlemisest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 98 ja 99 sätestatud alustel ning korras.

Eelnõu §-ga 18 sätestatakse eelnõu jõustumine. Eelnõu jõustub 1. jaanuaril 2024. aastal, kuna selle määruse kohane toetus rakendub alates 2024. aastast.

Eelnõu **lisa** kehtestab loetelu toetusõiguslike kohalike sortide kohta.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu ettevalmistamisel on lähtutud järgmistest määrustest:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261).

4. Määruse mõjud

Eelnõu mõjusid on hinnatud Justiitsministeeriumi „Mõjude määratlemise kontrollküsimustiku“⁴ peamiste mõjukategooriate alusel. Eelnõu rakendamine toob kaasa otseseid positiivseid mõjusid majandusele, elu- ja looduskeskkonnale ja kultuuripärandile ning kaudseid mõjusid julgeolekule, regionaalarengule ning riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele.

Toetus on suunatud põllumajandusliku tegevusega tegelevatele ettevõtjatele. Maaeluministri 29. aprilli 2015. a. määruse nr 52 „Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus“ alusel antavat toetust anti 2022. aasta taotlusvoorus 52 taotlejale. Potentsiaalne taotlejate arv EL eelarveperioodi 2023–2027 lõpuks võib ulatuda 200 isikuni, kuna varasemaga võrreldes on kasvatatavate kultuuride ja ka sortide loetelu eelnõuga laiendatud, samas kohalike sortide seemet ja istikuid on saadaval piiratud koguses.

Strateegiakava puhul, mille alusel antakse kohalikku sorti taime kasvatamise toetust, on keskkonnamõjusid hinnatud Estonian, Latvian & Lithuanian Environment OÜ 2022. a. koostatud aruandes „Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2023–2027 keskkonnamõju

---

⁴ <https://www.just.ee/kontrollkysimustik>

strateegilise hindamise aruanne“⁵. Kohalike sortide kasvatamine aitab kaasa geneetilise mitmekesisuse säilimisele. Samuti panustab kohalike sortide kasvatamine Eesti kultuuripärandi ja toidukultuuri säilimisse. Kohalike sortide kasvatamisega kaasnev saamata jäänud tulu ja lisakulud hüvitatakse taotlejale osaliselt või täielikult. Võrreldes varasemaga ei suurene toetuse taotlemise ja tegevuste elluviimise korral ettevõtjate halduskoormus.

5. Määruse rakendamiseks vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Strateegiakava sekkumise „Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus“ kogueelarve on strateegiakava peatüki 6.2.3 kohaselt 588 432,00 eurot. Sellest on Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) osalus 80 protsenti (470 745,60 eurot) ning Eesti riigieelarve osalus 20 protsenti. Määruse rakendamisega ei ole kavandatud lisakulutusi ega -tulusid riigieelarve vahenditest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2024. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Strateegiakava ettevalmistamiseks moodustati 2019. aasta 18. juunil juhtkomisjon, kuhu kuulusid valdkondade huvigruppide ning riigiasutuste esindajad. Juhtkomisjoni ülesanne oli kujundada Eesti seisukohad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika maaelu arengu toetuste andmist reguleerivate õigusaktide kohta ning koordineerida strateegiakava koostamist, teha ettepanekuid ning kujundada seisukoht strateegiakava kohta enne selle esitamist Vabariigi Valitsusele. Lisaks kohtusid aastatel 2019–2020 valdkondlikud töögrupid, et valmistada ette strateegiakava. Kohalikku sorti taime kasvatamise toetuse andmise peamised alused töötati välja keskkonnasõbraliku aianduse ja kohalike sortide töögrupis. Juhtkomisjoni ning valdkondlike töögruppide materjalid leiab Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi veebilehelt⁶.

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Keskkonnaministeeriumile ning saadeti arvamuse avaldamiseks PRIA-le, Maaelu Teadmuskeskusele, Eesti Maaülikooli Polli Aiandusuuringute Keskusele, Põllumajandus- ja Toiduametile ning strateegiakava juhtkomisjonile. Keskkonnaministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta. Rahandusministeerium ei kandnud ettenähtud tähtpäevaks eelnõude infosüsteemi EIS kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendatult mittenõustumise kohta ning seetõttu loetakse eelnõu Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt nimetatud ministeeriumi poolt kooskõlastatuks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Hendrik Kuusk

Toiduohutuse asekancler kantsleri ülesannetes

---

⁵ Lisainfo on leitav strateegiakava koostamise materjalidest: <https://www.agri.ee/euroopa-liidu-uhise-pollumajanduspoliitika-strateegiakava-2023-2027#keskkonnamoju-strate>

⁶ Lisainfo on leitav strateegiakava koostamise materjalidest:

<https://veebiarhiiv.digar.ee/a/20201102180756/https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/upp-strateegiakava-2021-2027/ettevalmistus>